

Okruhy ke SZZ pro studenty navazujícího magisterského studia oboru Sociální pedagogika a volný čas - prezenční forma

(platné pro studenty přijaté ke studiu v akademickém roce 2014/2015 a později)

Studenti skládají ústní státní závěrečnou zkoušku z disciplín, jež tvoří základ oboru:

1) Sociální pedagogika a volný čas

A) Obecná část (celkem 28 otázek)

B) Aplikovaná část (celkem 25 otázek)

2) Pedagogika (celkem 23 otázek)

3) Aplikovaná psychologie (celkem 24 otázek)

4) Obhajoba diplomové práce

Student si před komisí vylosuje 2x otázku ze sociální pedagogiky (nejdříve vybírá z otázek A) obecné části a následně B) aplikované části), 1x otázku z pedagogiky, 1x otázku z aplikované psychologie.

Pro úspěšné zvládnutí SZZ je nezbytné, aby vědomosti a teoretické dovednosti studenta měly integrovanou povahu. Předpokládá se holistický přístup k jednotlivým okruhům nebo tématům, které jsou předmětem závěrečné rozpravy před komisí. Ke každé otázce je nezbytné, aby si student připravil praktické příklady, popřípadě předložil některé materiály z portfolia, které během studia shromažďoval (analýzy výzkumných studií, excerpta prostudované literatury apod.). Navazující magisterské studium rozvíjí vědomosti z bakalářského stupně a tudíž je samozřejmá i základní orientace v disciplínách, jež byly obsahem této části studia.

1) SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A VOLNÝ ČAS

A) OBECNÁ ČÁST sociální pedagogiky:

1. Vymezení sociální pedagogiky oproti vědám základním, hraničním a příbuzným. Vybrané sociální teorie a jejich podíl na utváření sociálně pedagogického paradigmatu. Předmět sociální pedagogiky, obsahové zaměření a hlavní témata, kterými se zabývá sociální pedagogika na přelomu 20. a 21. století. Představení výzkumů realizovaných v oblasti sociální pedagogiky.
2. Vztah mezi sociologií a sociální pedagogikou. Důvody vzniku sociologie – podmínky 19. století, tradiční vs. moderní společnost, průmyslová revoluce, geografická a sociální mobilita. *Student/ka musí své znalosti doložit na datech – počet lidí žijících ve městech, mobilita obyvatel, reálné problémy počáteční fáze vzniku moderní společnosti.* (J. Keller, P. L. Berger, Z. Bauman)
3. Základní orientace v sociologických znalostech: sociální role, sociální vrstvy, sociální mobilita. Tradiční a moderní společnost. První a druhá modernita. *Student/ka definuje zmíněné pojmy a vysvětlí, jakými proměnami prošly, soc. role, vrstvy a mobilita v tradiční společnosti, v období první modernity a druhé modernity.*
4. Fenomenologické (modelový příklad Augustin) a matematické pojetí času (modelový příklad Zenón). Vztah těchto dvou pojetí času k proměně volného času od středověku (tradiční společnosti) přes ranou modernu (první modernita) až po pozdní modernu (druhá

modernita).

5. Fenomény moderního společenství ve vztahu k výchově a volnému času. Subkultury – vztah kultury a subkultury, proměna subkultur v posledních desetiletích. Turismus – volný čas a rutinizace času v moderní době, vznik cestovních kanceláří, „macdonaldizace“ turismu. Móda – základní funkce módy, móda jako produkt sociálního odlišení, vztah módy a subkultur, statusové symboly.
6. Postavení sociálních věd v kontextu vědeckých paradigmat (Winch), struktura vědeckých revolucí (Kuhn). Sociální teorie a její uplatnění v edukačních jevech (např. Harrington). Příklady klasifikace teorií dle vybraných autorů. Pedagogika jako věda o výchově, jako praktická nauka a jako empirická věda (Brezinka). Soudobé teorie vzdělávání (klasifikace teorií dle Bertranda), východiska postmoderního myšlení.
7. Podstata kritických teorií (Marcuse, Horkheimer) a kulturních studií, institucionální moc a biomoc (Foucault), role sociální kritiky (Kögler, Walzer). Vysvětlení mocenských diskursů a symbolické moci na příkladu školní socializace (např. kontroverznost antipedagogiky).
8. Teorie vzdělanosti (kulturní, sociální) reprodukce (Katrňák), kulturní kapitál, habitus a sociální pole dle Bourdieu, příklady výzkumů na vzdělanostní reprodukci.
9. Konstruktivismus ve vzdělávání, sociální konstrukce reality na příkladu rodinné socializace (Berger, Luckmann). Sociální zásoba a sociální distribuce vědění, sociologie vědění (Schützův žitý svět-Lebenswelt, Manheimovo ideologické paradigma).
10. Sociální a jazyková determinovanost ve vzdělávání, konstrukt sociálně znevýhodněného žáka, vysvětlení podstaty sociální inkluze a integrace, vysvětlení strukturální nespravedlnosti, Jensenova teorie deficitu, Bernsteinova teorie „jazykových kódů“ v kontextu determinovanosti vzdělávání, příklady komparativních výzkumů na měření inteligence.
11. Charakteristika postfeministické teorie v edukačním kontextu, vysvětlení genderové ideologie jako nástroje socializace, identita a subjektivita, teorie performativity J. Butler, příklady edukačních konceptů zaměřených na sexuální energii (např. Summerhillschool), sexuální výchova ve školách.
12. Funkce sociální pedagogiky (podle N. Huppertze a E. Shinzlera), komparace konceptů sociální pedagogiky v ČR, Německu, (Velké Británii), Polsku a Slovensku. Rozvoj sociální pedagogiky v ČR a v zahraničí ve 20. století. Kritické zhodnocené vývoje po 2. světové válce. Vztah sociální pedagogiky a sociální práce ve výše uvedených zemích.
13. Konstituování sociální pedagogiky v dílech významných filozofů, pedagogů a sociologů. Historické aspekty vzniku a rozvoje sociální pedagogiky (např. pojetí J. J. Pesta-lozziho, R. Owena, J. Korczaka, D. Bosco, A. S. Makarenka, A. I. Bláhy, E. Štorcha, F. Bakule). *Na základě čtyř primárních pramenů doložte příklad výchovné koncepce.*
14. Cílové skupiny sociální pedagogiky (dětí, žáci, dospívající, dospělí, senioři, skupiny a jednotlivci se sociálním znevýhodněním), definujte jednotlivé skupiny a uveďte možnosti

jejich podpory a aktivizace prostřednictvím profese sociálního pedagoga. Uplatnění sociálního pedagoga na trhu práce, jeho působení v nejrůznějších oblastech sociální pedagogiky, pedagogiky, sociální práce, andragogiky a gerontagogiky. Význam sociálně pedagogických teorií pro rozvoj profese sociálního pedagoga. Profesiogram sociálního pedagoga.

15. Význam sociálního pedagoga ve školním prostředí. Legislativní ukotvení profese sociálního pedagoga ve škole (souvislost se školským zákonem a zákonem o pedagogických pracovnících). Zpracovávaná témata a činnosti (metody práce) sociálního pedagoga ve škole. Cílové skupiny sociálního pedagoga ve škole. Spolupráce školního sociálního pedagoga s dalšími subjekty.
16. Sociální práce jako obor a vědecká disciplína, spolupráce s dalšími vědními disciplínami, provázanost s oblastmi sociální pedagogiky, oblast dobrovolnictví a supervize v pomáhajících profesích. Sociální práce a oblast legislativy, nový sociální zákon a jeho přínos pro sociální práci (prokázání znalosti profesního zákona o sociálních pracovnících a charakteristika jeho dopadu směrem k rozvoji a profesionalizaci sociální práce). Standardy v sociální práci. Význam výzkumu v sociální práci, vztah mezi metodologií, praxí a teorií sociální práce.
17. Kontext historie a současnosti v sociální práci ve světě, charakteristika jednotlivých období (filozofická témata významná pro sociální práci, *vývoj sociální práce v západním světě, starověké formy institucionalizované solidarity, období antiky, středověk, reformy, renesance, industrialismus kapitalismus, moderní stát a konstituování sociální práce, zvědečt'ování oboru, sociologizující a psychologizující etapa*). Z každého období vyberte tři osobnosti a charakterizujte jejich přínos směrem k sociální práci (ve vztahu k metodám sociální práce).
18. Vybrané teorie sociální práce. Zakotvení sociální práce a význam teorií pro profesi sociálního pracovníka. Eklektický přístup v sociální práci. Humanistické a existenciální teorie. Sociálně psychologické a komunikační modely, sociální konstruktivismus. Fenomenologie v sociální práci. Strukturálně funkcionalistické teorie, systémové teorie a systemický přístup. Antiopresivní přístupy, teorie sítí a sociálních vazeb. Teorie rolí a přístup orientovaný na úkoly. Práce s osobami ohroženými sociálním vyloučením: koncepce sociálního fungování, antisociálního vyloučení, paradigmatu sociální práce, problematika sociálních služeb, sociální práce a společenská změna. Kriminologické teorie.
19. Fenomén stáří v kontextu západní společnosti. Sociologie stáří a stárnutí, šednoucí společnost, světlá budoucnost stárnoucí populace, stručně charakterizujte. Gerontagogika, její definice, vztah mezi gerontagogikou, gerontologií a geriatrií. Funkce vzdělávání v postproduktivním věku, Univerzity III. věku, kluby seniorů.
20. Stručný vhled do filozofie (stáří a stárnutí z pohledu významných osobností Aristoteles, Jung, Frankl, Erikson aj.). Psychologie ve vztahu ke stáří. Biologické stárnutí, stáří a intelekt. Teorie nepoužívání, reakční časy. Jak se jeví staří lidé, pět typů osobností. Stáří a rodina. Senior v ústavním zařízení.
21. Aktivizace seniorů, definice, tři úrovně aktivizace. Stereotypy o stáří, národní program stáří a stárnutí v ČR. Příprava na stáří, aktivizační techniky (vyjmenujte různé aktivizační techniky a charakterizujte je). Aktivizace jako sociální služba. (*Na základě vlastní praxe*

v předmětu Aktivizace seniorů předložte deník praxe a krátce prezentuje význam aktivizace seniorů v přípravě sociálního pedagoga).

22. Ageismus a diskriminace. Příčiny ageismu ve společnosti. Tři roviny ageismu. Vysvětlete, co způsobuje ageismus. Gender, dvě roviny stárnutí. Věková segregace, zdroje ageismu. Strategie vyrovnávání se se stářím. Koncept úspěšného stárnutí.
23. Jaké jsou nástroje poznávání světa? Filozofie vědy a epistemologie. Co je to metodologie? Jak se liší sociálně vědní zkoumání (poznávání světa) od zkoumání světa přírodního? Pojmové vymezení: metodologie, strategie výzkumu, metoda (angl. methodology), metodika a technika. Paradigma vědeckého zkoumání (T. Kuhn). Předmět výzkumu a předmět oboru sociální pedagogiky, jev, fenomén, cíle a produkty výzkumu. Teorie popisné, explanační a deskripční. Vědecká práce jako vytváření poznatků a jako cesta k objevům (metoda tradice, autority, apriori, vědy).
24. Kvalitativní a kvantitativní paradigma – strategie poznávání. Odlišnosti ve filozofii - pozitivismus x fenomenologie, hermeneutika; odlišnosti v cílech a smyslu výzkumu; odlišnosti ve výzkumných metodách a technikách; odlišnost ve volbě výzkumného souboru; odlišnosti v myšlenkových strategiích a postupech.
25. Principy kvalitativního výzkumu. Proč zkoumáme kvalitativně? Lidé a příběhy, narativní modus poznávání světa, druhých a sebe samotného. Narativita a prožívání, omezenost jazykového kódu. Příběh jako interpretace životní zkušenosti, příběhy a jejich hodnota. Úrovně prožitků, jejich fixace a analýza. Výzkumné strategie, jejich principy a vhodnost ve vztahu k výzkumnému jevu (fenoménu). Případová studie, etnografický výzkum, biografický výzkum, fenomenologická strategie, zakotvená teorie, akční výzkum, obhajující a kritický výzkum atd. *(Student/ka si zvolí jednu ze strategií a detailně ji popíše, u ostatních vysvětlí podstatu přístupu.)*
26. Metody sběru a získávání dat (údajů). Druhy rozhovorů (míra strukturovanosti rozhovorů, narativní, neformální a fenomenologický rozhovor). Ohnisková skupina a skupinový rozhovor, relativizace vhodnosti metody ve vztahu k předmětu zkoumání. Pozorování (míra strukturovanosti, zúčastněné a nezúčastněné pozorování, standardizované a nestandardizované pozorování). Analýza dokumentů a výtvorů lidské činnosti, možnosti uplatnění projektivních technik pro sběr dat (problematika jejich analýzy, odlišnost jejich využití v diagnostice). Princip projektivních metod (spodobnění, tvary neurčitěho významu, historie), verbální a grafické metody, manipulace s objekty a jejich třídění, obsahová analýza, sémantické metody. Metody měření sociálních vztahů.
27. Vybrané metody analýzy kvalitativních dat. Hermeneutická, fenomenologická, rámcová, obsahová, diskursivní analýza, analýza prostřednictvím zakotvené teorie (otevřené kódování, axiální kódování, selektivní kódování). Principy jednotlivých přístupů, kódování, induktivní postupy, vytváření kategorií a témat, koncipování teorie a závěrů výzkumných šetření. *(Student/ka si zvolí dvě metody analýzy dat a detailně ji vysvětlí. Jedna z nich může být využita ve výzkumné části BP. U ostatních analýz vysvětlí základní podstatu a principy.)*
28. Principy kvantitativního výzkumu. Základní odlišnosti od kvalitativní strategie, filozofie, principy. Konstrukce hypotéz a jejich testování. Problémy a hypotézy, obecnost a specifičnost problémů a hypotéz (možnosti problémů a hypotéz, hodnoty a definice).

Typy proměnných (stupnice měření, nominální, ordinální, metrická a poměrová), pořizování výběru a náhodnost, princip znáhodňování (pojmy a konstrukty, konstitutivní a operacionální definice konstruktů a proměnných, závisle a nezávisle proměnné, aktivní a určené proměnné, intervenující proměnná).

B) APLIKOVANÁ ČÁST sociální pedagogiky

1. Pedagogika ve volném čase a Zážitková pedagogika. (Definice, předmět, funkce, principy a metody výchovy a učení ve volném čase.) Osobnost pedagoga ve volném čase. Aktivity a činnost ve volném čase obsahová náplň, klasifikace, význam, metody a formy práce. Typologie volnočasových aktivit ve vztahu k věku, pohlaví, vzdělání, lokalitě a dalších proměnných. Rodina a výchova dětní ve volném čase.
2. Vznik a význam organizované činnosti ve volném čase v 19. - 20. stol. (YMCA, YWCA, Sokol, Junák, Pionýr, Česká tábornická unie, Liga lesní moudrosti atd.) Kritické zhodnocení vývoje po roce 1948. Přehled sdružení a organizací pečujících o výchovu ve volném čase ve vybraných evropských zemích.
3. Definice her a jejich atributy, výchovný význam her. Analýza výchovných principů, her, pojetí výchovy, hodnot a ideálů ve vztahu k dnešní mládeži. Výchovný systém E. T. Setona, A. B. Svojsíka, Jaroslava Foglara a jejich pojetí hry v mimoškolních organizacích a celkové zhodnocení jejich pedagogického přínosu.
4. K. Hahn a pedagogika zážitku. Zážitek, prožitek a zkušenost. Zdroje zážitkové pedagogiky. Emoční prožívání z hlediska ontogeneze, subjektivní a objektivní nebezpečí při výchově zážitkem. Význam zážitku pro výchovu ve volném čase. Autentické učení, teorie optimálního prožívání (Czikszentmihalyi), teorie rozmanitých inteligencí (Gardner), David A. Kolb - teorie zkušenostního učení, model ALACT (Fred A. J. Korthagen), komfortní zóna (Luckner a Nadler), teorie osobnosti - K. Lewina.
5. Hry jako prostředek a předpoklad pro tvořivý život. Jak tvořit a obměňovat hry. Typologie her (seznamovací, aktivizační, strategické, sociální, environmentální a ekologické, globální, simulační, zpětnovazební, aj.). Hry rozvíjející myšlenkové operace a učení, především divergentní či laterální myšlení. Tzv. hry dlouhodobé (např. celotáborové a celoroční) při práci se stálými kolektivy. Práce s literárními předlohami a jejich přeměna v motivační kostru her. Příprava metodiky her na volnočasovou akci.
6. Základní principy práce se skupinou (dynamika, koheze, parakomunikace, úvodní motivace klientů, přenos, metody komunikace, ukončení, flow efekt a zóna komfortu, pravidla). Outdoorové programy, cíle programů (teamspirit events, teambuilding, management training, leadership training a další). Typy programů a jejich dramaturgie (icebreakers, dynamics, strategické hry, komunikační techniky, lanové překážky, kreativní aktivity apod.
7. Příprava a vedení akcí ve volném čase. Dělení volnočasových akcí (dle délky, způsobu realizace, atd.). Zajišťování akce v různých oblastech: výchovné, personální, hospodářsko-ekonomické, zdravotní, technické apod., právní předpisy, zákony, vyhlášky a normy při práci s dětmi a mládeží a při pořádání rozličných akcí. Bezpečnostní předpisy, Hygienické směrnice, Lesní zákon atd.
8. Sociálně patologické jevy (normy a abnormality ve společnosti). Definice a vymezení jevů ohrožující jedince a společnost (poruchy chování, drogy a jiné závislosti, gamblerství, bezdomovectví, prostituce, rozvodovost, násilí v rodině, agresivní chování, šikana, xenofobie, rasismus, suicidalita, záškoláctví, extrémní hnutí (sekty a kulty). Osobnostní a sociální důsledky ve vztahu k jedinci i společnosti. (*Prezentovat kazuistiku*)

vybraného jevu ve společnosti a jeho negativní důsledky pro osobnost jedince, rodiny, event. společnosti.

9. Sociálně patologické jevy - možnosti řešení – systém v ČR (prevence (primární, sekundární, terciární), represe, kontrola, náprava atd.) Systém odborných a poradenských zařízení. Ústavní a ochranná výchova. *(Student předloží vypracovaný projekt prevence vymezených negativních společenských jevů pro realizaci ve vybraném odborném zařízení a s vymezením konkrétní věkové skupiny a obhájí jeho strategii).*
10. Patologie rodiny. Rodina jako příčina rizikového chování dítěte. Rozvodovost, násilí v rodině, týrání a zneužívání dětí, syndrom CAN. Vymezení, etiologie, možnosti pomoci, zainteresovaná poradenská pracoviště a další instituce. *(Prezentovat kazuistiku sociálně problémového chování v rodinném prostředí.)*
11. Delikvence a kriminalita mladistvých. Vymezení, etiologie, klasifikace, náprava, prevence. Sociální důsledky pro dítě (mladistvého). Pojem trestného činu, materiální a formální stránka, prvky trestného činu, účel a druhy trestu. Právní úprava trestní odpovědnosti mladistvých a její rozdíly od právní úpravy týkající se obecného pachatele. Odpovědnost nezletilců za čin jinak trestný, pojem a druhy opatření, které lze za čin jinak trestný uložit. *(Student prezentuje kazuistiku jedince s delikventními projevy chování – vymezení jevu, etiologie, negativní důsledky pro osobnost jedince, jeho rodinu, event. společnost, a nastíní možnost nápravy, řešení.)*
12. Pedagog a jeho kompetence v oblasti sociálních patologií. (učitel, vychovatel, pedagog volného času, výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholog, pedagogický, popř. romský asistent, sociální pedagog aj.). Postavení a úkoly výchovně-vzdělávacích institucí při prevenci a nápravě sociálně-patologických jevů. Minimální preventivní program. Odborná a poradenská zařízení spolupracující se školou v oblasti sociálních patologií. *(Vypracování modelové strategie řešení konkrétního sociálně patologického jevu s jasným vymezením role sociálního pedagoga při řešení vybraného problému a jeho spolupráce s odbornými pracovišti.)*
13. Pojetí a předmět sociální politiky. Základní principy, cíle, pojmy sociální politiky, její struktura, význam, institucionální základna, funkce a nástroje sociální politiky.
14. Sociální stát: definice, Esping-Andersenova typologie modelů sociálního státu (redistributivní, korporativní, reziduální, jihoevropský. Uvedení příkladů negativních sociálních událostí jedince a jejich řešení v kontextu principů sociálního státu.
15. Globalizace v kontextu sociální politiky. Kontroverze mezi ekonomickou a sociální dimenzí sociální politiky, kontroverze mezi národní a nadnárodní dimenzí sociální politiky. Pojmy (glokalizace, globalismus, globalita, virtuální toky, simultánní čas), aktéři globalizace (instituce, osobnosti), problémy globalizace a jejich řešení (vyloučené sociální skupiny). Omyly globalismu dle U. Becka (černý, zelený, rudý protekcionismus), příklady rizikové společnosti dle U. Becka.
16. Charakteristika politiky zaměstnanosti a její cíle. Specifika trhu práce, charakteristika nezaměstnanosti a její důsledky. Přirozená nezaměstnanost. Úřad práce a jeho funkce. Příklady diskriminace v přístupu do zaměstnání.

17. Charakteristika financování systému důchodového zabezpečení, důchodového pojištění a penzijního připojištění. Cíle důchodového zabezpečení, pojmy (valorizace, inflace, stagflace, financionalizace). Vysvětlení aspektů důchodové reformy v ČR (příčiny, realizace, důchodové fondy).
18. Sociální zabezpečení: systém státní sociální podpory, sociální péče, sociálních služeb a sociální pomoci, nástroje, principy a příklady dávek. Zabezpečení chudých a dezintegrovaných.
19. Charakteristika vzdělávací politiky, její cíle a financování (investice do vzdělání, hnutí akontability, teorie endogenního růstu). Rozdíl mezi vzděláním a kvalifikací. Koncept učící se společnosti, kurikulární standardy, vzdělání a sociální spravedlnost (Rawlsova teorie spravedlnosti), rovné šance ke vzdělání (rovnost v přístupu, rovnost podmínek, vyrovnávání výsledků), internacionalizace ve vzdělávání, problém selekce ve vzdělávání.
20. Definování multikulturní výchovy a jejích témat. Stručně charakterizujte, co zahrnuje oblast praxe MV, oblast výzkumu a oblast vědecké teorie: vysvětlete vzájemné souvislosti. Multikulturní realita v české společnosti, aktuální témata a jejich řešení. Praktické přístupy v multikulturní výchově: kulturně standardní a transkulturní přístup. Rozdíl mezi multikulturní a interkulturní výchovou. Definujte modely vzájemného soužití (tzv. adaptační strategie) dle J. W. Berryho, dále definujte pojmy: tavicí kotel, salátová mísa, pluralismus.
21. Mezinárodní migrace: migrační trendy 20. a 21. století, teoretické koncepty migrace. Migrační politiky a význam multikulturalismu (filozoficko-politický základ) v kontextu dnešního globalizovaného světa. Role vládních a nevládních aktérů v otázkách migrace (azylová politika ČR). Etnické a národnostní menšiny v ČR: stručně charakterizujte v kontextu multikulturní výchovy a sociální pedagogiky. Diskriminace některých skupin ve společnosti, rasismus a xenofobie v české společnosti. Projevy extremismu a význam prevence (uved'te možné příklady ve vztahu k sociální pedagogice).
22. Teoretická východiska a legislativní rámec inkluzivního vzdělávání. Definujte základní pojmy: inkluze, integrace, heterogenita, individualizace, diferenciacce. Globální rozvojové vzdělávání – východiska a cíle (národní strategie GRV). Význam ekonomické provázanosti světa, rozmanitosti perspektiv pro sociálního pedagoga. Výchova ke kritickému myšlení: základní metody aktivního učení (třífázový model učení E-U-R, učení prožitkem, atd.). Program RWCT. Kritická reflexe mediálních sdělení k sociálním tématům (migrace, menšiny, sociální znevýhodnění). Základy kritické argumentace.
23. Náboženská nesnášenlivost, antisemitismus, extremismus - Stručně a výstižně charakterizujte současnou situaci v ČR a evropských státech z hlediska náboženského extremismu, náboženské nesnášenlivosti, antisemitismu a islamofobie. Stručně začleňte do historického kontextu. Jakým způsobem může v těchto situacích vypomoci sociální pedagogika? Nastiňte možná řešení. Extremismus v ČR - stručně charakterizujte.
24. Ústavní výchova, pěstounská péče, sociálně-právní ochrana dětí atp.
25. Sociální právo, principy, sociální pojištění, sociální služby atp.

Literatura:

Literatura k obecné části sociální pedagogiky:

- ANZENBACHER, A. *Úvod do etiky*. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0917-5.
- BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika*. Vybrané problémy. Bratislava : FF UK, 1994.
- BECK, U. *Riziková spoločnosť. Na cestě k jiné modernitě*. Praha: Slon, 2004.
- BENEŠ, M. *Úvod do andragogiky*. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-381-4.
- BERGER, P. L.; LUCKMAN, T. *Sociální konstrukce reality*. 1. vyd. Praha : CDK, 1999. 214 s. ISBN 80-85959-46-1.
- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 2448 s. ISBN 80-7178216-5.
- BREZINKA, Wolfgang. *Východiska k poznání výchovy: úvod k základům vědy o výchově, k filozofii výchovy a k praktické pedagogice*. Brno: L. Marek, 2001. ISBN 80-86263-23-1.
- BUTLER, Judith. *Trampoty s rodom. Feminizmus a podryvanie identity*. Bratislava: Aspekt, 2003. ISBN-10: 80-85549-41-7.
- DOPITA, Miroslav. *Pierre Bourdieu o umění, výchově a společnosti: reflexe sociologie praxe Pierra Bourdieua v české sociologii*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. Monografie. ISBN 978-80-244-1650-2.
- GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. Praha: Slon, 1998.
- FAJKUS, Břetislav. *Filosofie a metodologie vědy: vývoj, současnost a perspektivy*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1304-0.
- FAY, Brian. *Současná filosofie sociálních věd: multikulturní přístup*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty. ISBN 80-86429-10-5.
- FOUCAULT, Michel. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin, 2000. Studie. ISBN 80-86019-96-9.
- HARRINGTON, Austin. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-093-3.
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. Praha : Panorama 1989.
- HAVLÍK, R. a KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2007
- HOPF, A. *Sociální pedagogika pro učitele*. 1. vyd. Praha : UKP PdF, 2001. 181 s. ISBN 80-7290-053-6.
- HRADEČNÁ, M. aj. *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. Praha : UK, 1995. ISBN 80-7184-015-7.
- JŮVA, V. sen. & jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5.
- JŮVA, V. a kol. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno : Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.
- *Dětská práva*. Dokument OSN. Praha : PÚ JAK, 1991.
- KAPLÁNEK, M. (ed.). *Čas volnosti – čas výchovy*. Pedagogické úvahy o volném čase. Praha: Portál & Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, 2012.
- KATRŇÁK, Tomáš. *Odsouzení k manuální práci: vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. Studie. ISBN 80-86429-29-6.
- KELLER, J. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Slon, 2004.
- KÖGLER, Hans-Herbert, Jan BALON a Marek HRUBEC. *Kultura, kritika, dialog*. Praha: Filosofia, 2006. Filosofie a sociální vědy. ISBN 80-7007-238-5.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-318-8.
- KRATOCHVÍL, S. *Skupinová psychoterapie v praxi*. Praha : Galén, 1995. ISBN 80-85824-20-5.
- KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-657-8.
- KRAUS, B.; POLÁČKOVÁ, V. *Člověk - prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. 1. vyd. Brno: Paido, 2002. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- KROUPA, Daniel. *Současné teorie moci*. Ústí n. [nad] Labem: Filozofická fakulta Univerzity J.E. Purkyně v Ústí n. Labem, 2010. Acta Universitatis Purkynianae, Facultatis Philosophicae. Studia Politologica. ISBN 978-80-7414-015-0.
- KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87864-13-5.

- LORENZOVÁ, Jitka. Kontexty vzdělávání v postmoderní situaci. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. Humanitas. ISBN 978-80-7308-650-3.
- MANNHEIM, Karl. Ideologie und Utopie. 4. Aufl. Frankfurt am Main: G. Schulte-Bulmke, 1965.
- MAŇÁK, J. a kol. *Kapitoly z metodologie pedagogiky*. Brno: MU, 1994.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: MU, 1995. ISBN 80-210-1070-3.
- MAŘÍKOVÁ, H.; PETRUSEK, M.; VODÁKOVÁ, A. *Sociologické pojmosloví*. 1. vyd. (sv. 4) Praha: Slon a AV ČR, 2000. ISBN 80-85850-81-8.
- MATOUŠEK, O. aj. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
- MATOUŠEK, O. aj. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2004.
- MORGAN, D. L. *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Brno: PÚAV, 2001. 99 s. ISBN 80-85834-77-4.
- MRHAČ, J. *Řízení výchovy a vzdělávání*. Ostrava: OU, 1997. ISBN 80-7042-115-0.
- MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2511-5.
- MUŽÍK, J. *Andragogická didaktika*. Praha: Codex Bohemia, 1998. ISBN 80-85963-52-3.
- NAGL-DOCEKAL, Herta. *Feministická filozofie: výsledky, problémy, perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. Studijní texty. ISBN 978-80-86429-68-7.
- NOHEJL, Marek. *Lebenswelt a každodennost v sociologii Alfreda Schütze: pojednání o východiscích fenomenologické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. Studie. ISBN 80-86429-02-4.
- NOVOTNÁ, V., Schimerlingová, V. *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. Praha: UK, 1992. ISBN 80-7066-483-5.
- PARRY, J., CARRINGTON, G. *Čelíme šikanování*. Praha: IPP, 1995.
- PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium, 1995. ISBN 80-85498-27-8.
- PELIKÁN, J. *Základy pedagogického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998.
- POPPER, K. R. *Logika vědeckého zkoumání*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 1997. s. 617. ISBN 80-86005-45-3.
- PROKOP, Jiří. *Škola a společnost v kritických teoriích druhé poloviny 20. století*. V Praze: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1008-6.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0456-5.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3. PRŮCHA, J. *Pedagogická evaluace*. Brno: CDVU MU, 1996. ISBN 80-210-1333-8.
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky. Úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě: Základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2001.
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, 1998, 2001.
- PŘADKA, M.; KNOTOVÁ, D. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1946-8.
- SINGULE, F. *Současné pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti*. Praha: SPN, 1992.
- SPOUSTA, V. aj. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-1007-X.
- SPOUSTA, V. aj. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-1275-7.
- *Sociální a kulturní antropologie*. Sociologický ústav AV ČR. Praha: Slon, 2000. ISBN 80-85850-29-X.
- *Sociologické pojmosloví*. Sociologický ústav AV ČR. Praha: Slon, 2000. ISBN 80-85850-03-6.
- STRAUSS, A.; CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Brno: Sdružení podané ruce, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.

- ŠTRYNČLOVÁ, Gabriela. Summerhill: model antiautoritativní výchovy. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. ISBN 80-7194-541-2.
- STŘELEČEK, S. a kol. *Kapitoly z rodinné výchovy*. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-84-8.
- SUŠA, Oleg. Globalizace v sociálních souvislostech současnosti: diagnóza a analýza. Praha: Filosofia, 2010. Filosofie a sociální vědy. ISBN 978-80-7007-320-9.
- SVĚTLÍK, J. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996. ISBN 80-902200-8-8.
- SVOBODOVÁ, J.; JŮVA, V. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-19-2.
- VELINSKÝ, S. *Individuální základy sociální pedagogiky - pokus o vymezení oboru a úkolu*. Brno: Nové školy, 1927.
- VÍTKOVÁ, M. *Integrativní školní (speciální) pedagogika*. Brno: MSD, 2003. ISBN 80-214-2359-5.
- VÍTKOVÁ, M. (ed.) *Otázky speciálně pedagogického poradenství. Základy, teorie, praxe*. Brno: MSD, 2003. ISBN 80-86633-08-X.
- VODÁKOVÁ, A.; VODÁKOVÁ, O.; SOUKUP, V. *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: SLON a AV ČR, 2000. s. 175, ISBN 80-85850-29-X.
- WALZER, Michael. Interpretace a sociální kritika. Praha: Filosofia, 2000. Morální a politická filosofie. ISBN 80-7007-126-5.
- WINCH, Peter. Idea sociální vědy a její vztah k filosofii. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. Klasikové společenských věd. ISBN 80-7325-035-7.
- ZÁBRODSKÁ, Kateřina. Variace na gender: poststrukturalismus, diskurzivní analýza a genderová identita. Praha: Academia, 2009. Průhledy. ISBN 978-80-200-1752-9.

Základní literatura z oblasti sociální a pedagogické metodologie:

- GOULD, STEPHEN, J. *Jak neměřit člověka*. Praha: Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-168-9.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 583 s. ISBN 80-7178-820-1.
- HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-549-3.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2. 407 s.
- KERLINGER, FRED, N. *Základy výzkumu chování: pedagogický a psychologický výzkum: Foundations of behavioral research (Orig.)*. 1. vyd. Praha: Academia, 1972. 705 s.
- LEVY, DAVID, J. *Realismus. Pojednání o interpretaci a společenské realitě*. Brno: Proglas, 1993. 189 s.
- MORGAN, D. L. *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. Vyd. 1. Boskovice: Albert, 2001. 99 s. ISBN 80-85834-77-4.
- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. 270 s. ISBN 80-7184-569-8.
- PLICHTOVÁ, J. *Metody sociálním psychologie zblízka*. 1. vyd. Bratislava: Média, 2002. 350 s. ISBN 80-967525-5-3.
- POPPER, K., R. *Logika vědeckého bádání*. Praha: Oikoymenth 1997. ISBN 80-86005-45-3.
- STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert 1999. ISBN 80-85834-60-X.

Doplňující literatura ze sociální a pedagogické metodologie:

- GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1996. 130 s. ISBN 80-85931-15.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- CHRÁSKA, M. *Základy výzkumu v pedagogice*. Olomouc: UP, 1998. 257 s. ISBN 80-7067-798-8.

Základní literatura pro témata z pedagogiky volného času:

- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- MILLEROVÁ, S. *Psychologie hry*. Praha: Panorama, 1978.
- NĚMEC, J. aj. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002, 120 s. ISBN 80-7315-012-3.

- NĚMEC, J. *Od prožívání k požitkářství. Výchovné funkce hry a její proměny v historických koncepcích pedagogiky*. Brno: Paido, 2002, 112 s. ISBN 80-7315-006-9.
- PÁVKOVÁ, J. aj. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. PŘADKA, M. aj. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno: MU, 1998. PŘADKA, M. *Kapitoly z dějin sociální pedagogiky*. Brno: MU, 1998.
- SVATOŠ, V.; LEBEDA, P. *Outdoor trénink pro manažery a firemní týmy*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0318-1. 191 s.
- VÁŽANSKÝ, M. *Volný čas a pedagogiky zážitku*. Brno: MU, 1992.
- VÁŽANSKÝ, M., SMĚKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995.
- ZAPLETAL, M. *Hry v přírodě*. Praha: Olympie, 1985.
- Časopis Gymnasion. Praha: Prázdninová škola Lipnice. ISSN 1214-603X. Časopis Vychovatel. Bratislava: Educatio. ISSN 0139-6919.

Literatura k aplikované oblasti sociální pedagogiky:

- ASKLÖF, C. aj. *Příručka na cestu k rovnosti žen a mužů*. Praha: MPSV, 2003.
- ASKLÖF, C. aj. *Proč a jak vypracovat plán rovnosti žen a mužů*. Praha: MPSV, 2003.
- BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*. Praha: CDK, 2003. 347 s. ISBN 80-7325-020-9.
- BECK, U. (2011). *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně (2. vyd.)*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- BECK, U. (2007). *Co je to globalizace?: omyly a odpovědi*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- BENEŠ, M. *Úvod do andragogiky*. Praha: Karolinum, 1997. 129 s. ISBN 80-7184-381-4.
- BRÁZDIL, R. aj. *Statistické metody v geografii*. Brno: UJEP, 1981.
- CAZES, S.; NEŠPOROVÁ, A. *Transformace trhů práce střední a východní Evropy. Pružnost trhu a ochrana pracovníka*. Praha: MPSV, 2003. ISBN 80-86552-78-0.
- ČAPEK, R. a kol. *Geografická kartografie*. SPN Praha, 1992. 373 s. ISBN 80-04-25153-6.
- ČECH, T. *Škola a sociálně patologické symptomy v projevech žáků*. In STŘELEČEK, S. (ed.) *Studie z teorie a metodiky výchovy*. Brno: MSD, 2002. ISBN 80-86633-00-4.
- ČEJKA, M. MOŘKOVSKÁ, L. (ed.) *Česká republika a Evropská unie*. Brno: MU, 2002. ISBN 80-210-3042-9.
- FOSTER, J. B., & MAGDOFF, F. (c2009). *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmus.
- GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., Zoubek, V. *Ústavní systém ČR*. Praha: Prospektrum, 1996. 319 s. ISBN 80-7175-041-7.
- HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-3-0.
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. Praha: Panorama 1990. 407 s. ISBN 80-7038-158-2.
- HRČKA, M. *Sociální deviace*. Praha: Slon, 2001. 302 s. ISBN 80-85850-68-0.
- JEDLIČKA, R. *Aktuální problémy výchovy: analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. Praha: Karolinum, 1998, 167 s. ISBN 80-7184-555-8.
- JEDLIČKA, R.; KOŤA, J. *Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. Praha: Karolinum, 1998. 169 s. ISBN 80-7184-555-8.
- JARKOVSKÁ, L. *Rovné příležitosti dívek a chlapců ve vzdělání*. Brno: Nesehnutí, 2003. ISBN 80-903228-2-4.
- KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha: C.H.Beck, 1995. 247 s. SIBN 80-7179-028-1.
- KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-71781-231.
- KOUKOLÍK, F.; DRTILOVÁ, J. *Život s deprivanty I*. Praha: Galén, 2001. ISBN 80-7262-088-6.
- KOLDINSKÁ, K., & ŠTEFKO, M. (2011). *Sociální reformy ve střední Evropě - cesta k novému modelu sociálního státu?* Praha: Auditorium.
- KREBS, V., DURDISOVÁ, J., POLÁKOVÁ, O., ŽIŽKOVÁ, J. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1997. ISBN 80-85963-33-7.
- KREBS, V. (1997). *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia.
- LABÁTH, V. aj. *Riziková mládež*. Praha: Slon, 2001. 157 s. ISBN 80-85850-66-4.

- MACHONIN, P. *Výzvy pro sociální politiku v České republice*. Praha: VÚPSV, 2000.
- MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.
- MATOUŠEK, O. aj. *Práce s rizikovou mládeží*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-064-2.
- MYŠIČKA, S. (2014). *John Rawls a teorie mezinárodní spravedlnosti*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury
- MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. Brno: MU, 2001. ISBN 80-210-2511-5.
- MUŽÍK, J. *Andragogická didaktika*. Praha: Codex Bohemia, 1998. 271 s. ISBN 80-85963-52-3.
- NEDOROST L., aj. *Základy práva*. Praha: Eurolex, 2002. 537 s. ISBN 80-86432-53-X.
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-432-X.
- ONDREJKOVIČ, P. aj. *Protidrogová výchova*. Bratislava: Veda, 1999. ISBN 80-224-0553-1.
- ONDREJKOVIČ, P. aj. *Sociálna patológia*. Bratislava: Veda, 2001. ISBN 80-224-0685-6.
- PIPEKOVÁ, J., VÍTKOVÁ, M. *Znevýhodněné osoby na trhu práce v kontextu národní a evropské spolupráce*. BRNO: Paido, 2003. ISBN 80-7315-048-4.
- POTŮČEK, M. a kol. *Vize rozvoje ČR do roku 2015*. Praha: Gutenberg 2001. (www.vize-cr.fsv.cuni.cz).
- RENZETTI, C.; CURRAN, D. J. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2.
- ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-049-9.
- SCHAAD, M. *Neziskové organizace v ekonomické teorii. Analýza vývoje a motivace bezplatných dobročinných aktivit*. Brno: MU, 1998. ISBN 80-210-1971-9.
- *Společné memorandum o sociálním začleňování. Česká republika*. Praha: MPSV, 2004. ISBN 80-86552-81-0.
- ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, 203. s. ISBN 80-7178-285-8
- TURČEK, K. *Psychopatologické a sociálně-patologické prejavy u dětí a mládeže*. Bratislava: IRIS, 2000. ISBN 80-89018—06-8.
- TOMEŠ, I. (2014). *Sociální právo České republiky*. Praha: Linde Praha.
- TOMEŠ, I. (2010). *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál.
- TOMEŠ, I. a kol. *Sociální správa*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-560-1.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9.
- VANÍČKOVÁ, E. aj. *Násilí v rodině – Syndrom zneužívaného a týraného dítěte*. Praha: Karolinum, 1993.
- VEČEŘA, M. *Sociální stát. Východiska a přístupy*. Praha: Slon, 2001. ISBN 80-85850-16-8.
- VEVERKA, V., BOBUSZAK, J., ČAPEK, J.: *Základy teorie práva a právní filozofie*. Praha: Codex, 1996. 319 s. ISBN 80-85963-06-X.
- VOŽENÍLEK, V. *Digitální data v informačních systémech*. Vyškov: Antrim, 1996.

Webové odkazy:

- *Evropský sociální fond*. <http://www.esfcr.cz>
- *Integrace*. Institut pro evropskou politiku Europeum. Dostupné na http://www.integrace.cz/default_ie.asp
- *Práce a sociální politika*. Dostupné na <http://www.noviny-mpsv.cz/> *Zákony: o sociálním zabezpečení, o životním minimu, o státní podpoře atd.*
- <http://www.vlada.cz>
- *Zákon o svobodném přístupu k informacím č. 106/1999 Sb.*
<http://www.mpsv.cz/scripts/clanek.asp?lg=1&id=83>

2) PEDAGOGIKA

1. Charakteristika základních pedagogických kategorií: cíl, obsah, prostředky, metody, podmínky, formy, didaktické principy, znaky výchovy.
2. Charakteristika modelů učení: neobehaviorismus, sociální konstruktivismus, humanismus, kognitivismus.
3. Pedagogika jako věda, její struktura, členění pedagogických disciplín, vědy pomocné a hraniční. Východiska k poznání výchovy (charakteristika rozdílů vědy o výchově-filozofie výchovy-praktické pedagogiky) – vztah pedagogické teorie a praxe.
4. Vymezení rozdílů v pojetí tzv. moderní (osvícenské) a postmoderní pedagogiky. Vztah postmodernismu k sociálním teoriím učení. Teorie nevzdělanosti K. P. Liessmanna. Aktuální témata postmoderní pedagogiky.
5. Zkušenostně reflektivní učení. Podstata zpětné vazby a podstata reflexe v procesu učení. Kolbův cyklus, Korthagenův model učení. Osobnostně sociální výchova.
6. Odkaz filozofických proudů 19. a 20. století v pedagogických koncepcích a směrech. Charakteristika (znaky, cíl smysl) a představitelé: experimentální pedagogiky, duchovědné pedagogiky, neotomismu ve výchově, marxismu ve výchově, feminismu ve výchově, postmoderního myšlení ve výchově).
7. Vznik a působení českých škol pokusných (zlínské školy - Jaroslav Vrána, Karel Žitný, Eduard Štorch, Čeněk Janout), meziválečný spor o pojetí české pedagogiky (představitelé: Václav Příhoda a Otokar Chlup, návrh školské reformy).
8. Popis teorií vzdělávání Bertranda z pohledu vybraných filozofických koncepcí podle pólu „subjektu“: spiritualistické (Maslow ad.), personalistické (Rogers ad.)
9. Popis teorií vzdělávání Bertranda z pohledu vybraných filozofických koncepcí podle pólu „interakce“: kognitivně psychologické (konstruktivismus), technologické (počítačová gramotnost, hypermediální teorie), sociokognitivní (sociální učení, kontextualizované učení, kooperativní učení).
10. Popis teorií vzdělávání Bertranda z pohledu vybraných filozofických koncepcí podle pólu „společnosti“: sociální (pedagogika probouzející uvědomění – P. Freire, ekosociální teorie vzdělávání). Teorie odškolněné společnosti (I. Illich).
11. Popis teorií vzdělávání Bertranda z pohledu vybraných filozofických koncepcí podle pólu „obsahu“: akademické (tradicionalismus, generalistické teorie).
12. Vzdělávací systém v ČR, typy škol, legislativa (školské zákony). Aktuální reformy českého školství.
13. Vztah pedagogiky a ekonomie. Investice do vzdělání (teorie lidského kapitálu). Princip celoživotního učení. Teorie konvergence (vliv globalizačních prvků na uniformitu školských systémů). Teorie učící se společnosti (learning society). Teorie modernizace (podpora rozvoje lidského kapitálu, vzdělání jako nástroj ekonomického růstu).

14. Podstata a cíle internacionalizace, institucionální základna, výzkumné studie, trendy v kurikulu, multikulturalismus.
15. Sociální inkluze v českém školství, jinakost, diverzita, rozdíl mezi inkluzí a integrací, protikladnost názorů na fungování ZŠ praktických, Katalog podpůrných opatření, RVP ZV s přílohou.
16. Předmět, funkce, metody a význam komparativní pedagogiky. Mezinárodní instituce a odborné publikace v oblasti komparativní pedagogiky. Význam indikátorů, klasifikace ISCED, příklad konkrétních výzkumných projektů (TIMMS, IALS atp.).
17. Školský management, specifika řízení školy a principy řízení škol (vztahy, cíle, efekty, klima), řízení změn ve škole. Vedení lidí z pohledu jejich osobnostního a profesního rozvoje.
18. Významné školské dokumenty v ČR (Bílá kniha, školský zákon 2004, RVP/ŠVP).
19. Předmět pedagogického výzkumu, aktuální výzkumné studie a jejich databáze (Web of Science, Scopus, ERIH). Charakteristika pedagogických odborných časopisů v ČR. Výzkumné pedagogické instituce.
20. Sociální život člověka a jeho etická a estetická dimenze. Podstata etického a estetického konfliktu pro sociální vývoj člověka. Etické a estetické vyjádření reality jako doplňující se způsoby porozumění životu. Význam etických a estetických teorií pro etickou a estetickou zkušenost jedince a společnosti. *Student/ka představí nějakou náročnou situaci a aplikuje na ni vybrané etické a estetické teorie a na nich doloží, jak tyto teorie pomáhají porozumět situaci.*
21. Nejvýznamnější tradiční etické teorie: náboženská etika, etika přirozeného zákona. Historický kontext, hlavní myšlenky, uplatnění. *Student/ka si vybere jednu etickou situaci, vybere si dvě etické teorie a vysvětlí, jak by probíhala argumentace z pozice obou teorií, vysvětlí odlišnosti v řešení etického konfliktu.*
22. Nejvýznamnější moderní etické teorie: Kulturní relativismus, deontologie a utilitarismus. Odlišnosti a podobnosti mezi tradičními a moderními teoriemi. Historický kontext, hlavní myšlenky, uplatnění. *Student/ka si vybere jednu etickou situaci, vybere si dvě etické teorie a vysvětlí, jak by probíhala argumentace z pozice obou teorií, vysvětlí odlišnosti v řešení etického konfliktu.*
23. Analytická a pragmatistická teorie estetiky. Historie jejich vzniku. Jejich hlavní myšlenky. Podobnosti a odlišnosti. Obalové teorie umění (hodnocení analytické estetiky Shusterman), estetický vzor díla jako vyjádření lidského života (Shusterman, Dewey). *Student/ka si vybere jakýkoli artefakt, popíše jej a zhodnotí, jak by se k němu stavěl analytický estetik a pragmatistický estetik.*

Literatura:

- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998.
- DE SINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999.
- HANZELKA, Miroslav. *Řízení školy: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni,*

- Praha: ASPI, 2009. Meritum - výkladová řada. ISBN 978-80-7357-413-0.
- HAVLÍK, R. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2007.
 - HROCH, J., R. ŠÍP, R. MADZIA a O. FUNDA. *Pragmatismus a dekonstrukce v anglo-americké filozofii*. Praha: Paido, 2010 (kapitoly 2.5 – s. 141–181, 3.5 – s. 269–301).
 - ILLICH, I. *Odškolnění společnosti*. Praha: Slon, 2001.
 - KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.
 - KOHÁK, E. *Svoboda, svědomí, soužití. Kapitoly z mezilidské etiky*. Praha: Slon, 2004.
 - KORTHAGEN, F. A. J. *Jak spojit praxi s teorií: didaktika realistického vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-221-5.
 - KOZLÍK, J. a kol. *Aktuální historie. Kapitoly o zkušenostech pokusných škol ve Zlíně z let 1929-1939*. Přerov: Muzeum Komenského, 1996.
 - KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8163-5.
 - LECHTA, Viktor. *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.
 - LORENZOVÁ, Jitka. *Kontexty vzdělávání v postmoderní situaci*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. Humanitas. ISBN 978-80-7308-650-3.
 - NEHYBA, Jan. *Reflexe v procesu učení: desetkrát stejně a přece jinak--*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6489-8.
 - PÁNKOVÁ, Markéta, Dana KASPEROVÁ a Tomáš KASPER. *Meziválečná školská reforma v Československu*. Praha: Academia, 2015. Historie. ISBN 978-80-200-2496-1.
 - POL, M. *Škola: organizace běžná, specifická či snad pospolitost?* In: *Studia paedagogica*, roč. 1998-1999. U 3-4. Brno: FF MU, 2000, s. 59-80.
 - PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Teorie – praxe – výzkum*. Praha: ISV, 2001.
 - PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál, 1999.
 - PTÁČKOVÁ, B., STIBRAL K., *Eстетika. Eстетická funkce, norma, hodnota*. Olomouc: Rubico, 2002.
 - SINGULE, F. *Americká pragmatická pedagogika*. Praha: SPN, 1990.
 - SPAEMANN, R. *Štěstí a vůle k dobru*. Praha: Oikoymenh, 1998.
 - SOKOL, J. *Etika, život, instituce*. Praha: Vyšehrad, 2014.
 - STRAKOVÁ, Jana. *Mezinárodní výzkumy výsledků vzdělávání: metodologie, přínosy, rizika a příležitosti*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-884-4.
 - STROUHAL, Martin. *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4212-0.
 - STROUHAL, M. *Teorie výchovy. K vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*. Praha: Grada, 2013.
 - ŠTECH, S. *Škola stále nová*. Praha: Karolinum, 1992.
 - VALENTA, Josef. *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4473-5.
 - VÁŇOVÁ, R. *Československé školství ve 30. letech (Příhodovská reforma)*. Praha: Studia Paedagogica 10, PdF UK, 1995.
- www.msmt.cz
 - www.vup.praha..cz

3) APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE

1. **Psychologie v systému věd.** Současná definice předmětu psychologie. Hlavní psychologické disciplíny a jejich charakteristika (základní, speciální, aplikované). Vztah psychologie k ostatním vědám. Filozofie a psychologie. Pedagogika a psychologie. Medicína a psychologie. Sociologie a psychologie. Metodologie psychologie. Psychologická teorie jako zdroje sociální pedagogiky.
2. **Biologické základy psychologie.** Vliv genetiky na chování. Evoluční psychologie a etologie. Vztah biologického a sociálního v psychologii. Determinace psychiky a tři pilíře osobnosti (biologický, sociální, duchovní). *Aplikujte otázku determinace psychiky na problematiku výchovy romských dětí.*
3. **Vztah obecné psychologie a psychologie osobnosti.** Pojem osobnosti v psychologii. Teoretické koncepce osobnosti a jejich filozofické a historické zdroje (psychoanalýza, behaviorismus, humanismus). Statika a dynamika osobnosti, struktura osobnosti, vývoj osobnosti. Typologie osobnosti.
4. **Klasické proudy v psychologii 20. století a kontext jejich vzniku:** psychoanalýza a hlubinná psychologie, behaviorismus, celostní a humanistická psychologie. Související klasické psychologické koncepce a teorie osobnosti spojené se jmény: Watson, Thorndike, Bandura, Freud, Jung, Adler, Erikson, Horneyová, Watson, Thorndike, Bandura, Werheimer, Lewin, Maslow, Frankl, Rogers.
5. **Moderní psychologické směry 20. a 21. století.** Dispoziční a rysové teorie, kognitivní psychologie, počítačový model, konstruktivismus, lexikální model osobnosti, transpersonální psychologie. Allport, Cattell, Eysenck, Leary, Piaget, Miller, Murray, Kelly, teorie Big Five
6. **Psychologie v ČR.** Vývoj ve 20. století (srovnání se světovým vývojem). Současné směry a hlavní témata. Systém psychologické péče (instituce a jejich zaměření) a psychologického vzdělání. Možnosti spolupráce psychologa a ostatních pomáhajících profesí, včetně sociálního pedagoga.
7. **Základní teorie psychologického vývoje a jejich aplikace.** Principy periodizace psychického vývoje. Freudova psychoanalytická teorie, Eriksonova psychosociální teorie, Piaget a teorie kognitivního vývoje, Kohlbergův vývoj morálky, vývoj dětské kresby podle Goodenoughové. Vztah vývojové psychologie a psychodiagnostiky. *Uveďte příklady konkrétního využití vývojových teorií v diagnostice.*
8. **Pedagogicko-psychologická diagnostika.** Cíle disciplíny. Psychologická versus pedagogická diagnostika. Základní dělení diagnostických metod. Etická pravidla pedagogicko - psychologické diagnostiky. *Možnosti účelného zacházení s diagnózou versus negativa možného „nálepkování“ člověka.*
9. **Měření v psychologii.** Úrovně měření v psychologii. Psychometrika a její možnosti a meze. Principy konstruování testu a dotazníku. Vlastnosti testových metod, chyby v měření. Normy, standardy, percentil, sten, Gaussova křivka, mentální věk, IQ.

10. **Testy osobnosti a testy výkonu.** Jednodimenzionální a vícedimenzionální inteligenční testy. Projektivní techniky, jejich možnosti a meze. Osobnostní dotazníky. Testy speciálních schopností. (Uveďte a popište konkrétní metody v jednotlivých kategoriích). *Interkulturní souvislosti testování inteligence: culture-fair testy.*
11. **Klinické metody v psychodiagnostice.** Princip a využití klinických metod obecně, výhody a nevýhody těchto metod. Diagnostický rozhovor, pozorování, anamnéza, analýza spontánních produktů.
12. **Pedagogicko -psychologická diagnostika dětí a mládeže.** Specifika dětské diagnostiky, vstupní diagnostický rozhovor s dítětem a jeho pravidla. Kresba jako královská metoda diagnostiky dítěte a její možnosti. Projektivní metody v dětském věku, konkrétní příklady kresebných a manipulativních technik. Diagnostika vývojových poruch učení. *Testování dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí.*
13. **Duševní zdraví a psychohygienu.** Nároky civilizace na duši a zdraví člověka. Možné definice duševního zdraví. Psychohygienu jako primární, sekundární a terciární prevence. Hlavní témata oboru, autoři zahraniční a čeští. *Kdy končí možnosti psychohygieny a nastupuje psychoterapie?*
14. **Stres.** Fyziologický mechanismus stresové reakce. Teorie Selyeho a Lazaruse. Eustres a distres. Stresory a salutory. Teorie „významných životních událostí“ Holmesa a Raheho. Zdravotní a psychologické důsledky stresu. Akutní reakce na stres a posttraumatická stresová porucha.
15. **Psychosomatika.** Vztah těla a duše v historii a dnes. Biopsychosociální teorie osobnosti. Multifaktoriální etiologie nemoci. Klasické a moderní psychosomatické teorie. Rizika vztahu pacient a lékař. Etické problémy současné medicíny ve vztahu k pacientovi. Psychosomatický institut, propagátoři psychosomatiky v ČR.
16. **Strategie zvládnutí životních situací.** Coping (autor koncepce, rozdílné teorie). Obranné mechanismy. Kvalita života a životní styl. Negativní myšlenkový vzorec a pozitivní myšlení. A a B typ chování. Sociální opora. Odolnost jako vlastnost osobnosti (resilience, koherence, hardiness). *Vysvětlete souvislosti Seligmanova pojmu „naučená bezmocnost“ ve vztahu k sociálně znevýhodněným skupinám obyvatel.*
17. **Techniky seberegulace a odpočinku.** Spánek - jeho mechanismus, co ho ovlivňuje, spánková hygiena, příčiny poruch spánku. Relaxace. Aktivní imaginace. Principy a možnosti autogenního tréninku. Jóga. Focusing. *Jak byste vybrali efektivní techniku pro konkrétního člověka a konkrétní situaci?*
18. **Rozvoj osobnosti.** Rozvoj osobnosti, osobnostní růst a sebevýchova (self-management, time management). Sebepoznání a smysl života. *Osobnostní a profesní výcvik sociálního pedagoga - možnosti v ČR a ve světě.*
19. **Psychoterapeutické systémy.** Základní psychoterapeutické směry a jejich srovnání. Psychoanalýza, hlubinná terapie, gestalt terapie, systemická a rodinná terapie, KBT a metody terapeutické práce. Posun psychoterapie v 21. Století, moderní směry psychoterapie. *Jak zvolit správného terapeuta v konkrétní situaci a pro konkrétního člověka?*

20. **Psychoterapeutická práce s jedincem x se skupinou x se systémem.** Psychoterapeutický vztah, psychoterapeutických proces. Setting, přenos. Etika psychoterapie. Motivace klienta k psychoterapii *Možnosti psychoterapie v ČR, psychoterapeutická centra v ČR a jejich cílové skupiny.*
21. **Metodika výběru pracovníků do pracovního týmu.** Assessment centrum, development centrum. HR a personalistika. Leadership a managementship. Role manažera x vedoucího pracovníka. Klasické teorie vedení a řízení. Vybrané teorie efektivního time managementu.
22. **Charakteristika a komparace teorií motivace v oblasti vedení lidí** (teorie instrumentality, teorie zaměřené na obsah motivace, vybrané teorie zaměřené na proces, teorie spravedlnosti, aj.). Charakteristika a komparace teorií potřeb v oblasti vedení lidí (A. Maslow, F. Herzberg, C. P. Alderfer, H. Murray, D. McClelland, P. Lawrence a N. Nohria).
23. **Pracovní týmy, jejich charakteristika a typologie.** Týmové role, řízení týmu, skupinová koheze a dynamika, vývoj a růst pracovních týmů (Tuckman, B., aj.). Podmínky spolupráce a win-win strategie, spolupracující klima v organizaci.
24. **Efektivní komunikace v organizaci.** Komunikační cesty a bariéry. Teorie lží. Asertivita, argumentace, vyjednávání, zpětná vazba, aktivní naslouchání, EQ.

Literatura:

- ATKINSONOVÁ, R. L. aj. Psychologie. Praha : Victoria Publishing, 1995. 862 s. ISBN 80-85605-35-X.
- BALCAR, K. Úvod do studia psychologie osobnosti. Praha : SPN, 1983.
- BEDRNOVÁ, E. aj. Duševní hygiena a sebeřízení. Praha : Fortuna 1999. 157 s. ISBN 80-7168-681-6.
- BĚLOHLÁVEK, F. Jak řídit a vést lidi: testy, případové studie, styly řízení, motivace a hodnocení. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2000. 92 s. ISBN 80-7226-308-0.
- BĚLOHLÁVEK, F. Organizační chování: jak se každý den chovají spolupracovníci, nadřízení, podřízení, obchodní partneři či zákazníci. 1. vyd. Olomouc : Rubico, 1996. 343 s. ISBN 80-85839-09-1.
- BRICHČÍN, M. Vůle a sebekontrola. Praha : Karolinum 1999. 423 s. ISBN 80-7184-753-4.
- ČÁP, J., MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. Praha : Portál, 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X.
- GOLD, A. Řízení současné školy : o práci učitelů na střední úrovni řízení. Vyd. 1. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. 164 s. ISBN 80-902614-0-.
- GOLEMAN, D. Emoční inteligence. Praha : Columbus, 1998. 348 s. ISBN 80-85928-48-5.
- HOŠEK, V. Psychologie odolnosti. Praha : Karolinum, 1997. 70 s. ISBN 80-7066-976-4.
- KERLINGER, F. N. Základy výzkumu chování. Praha : Academia, 1972. 705 s.
- KOHOUTEK, R.; ŠTĚPANÍK, J. Psychologie práce a řízení. Brno : Cerm, 2000. 223 s. ISBN 80-214-1552-5.
- KOUBEK, J. Řízení lidských zdrojů : základy moderní personalistiky [Koubek, 1995]. 1. vyd. Praha : Management Press, 1995. 350 s. ISBN 80-85943-01-8.
- KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-150-9.
- KRATOCHVÍL, S. Základy psychoterapie. Praha : Portál, 1997. 392 s. ISBN 80-7178-179-7.
- KRÍVOHLAVÝ, J. Jak zvládat stres. Praha : Grada, 1994. 190 s.
- KRÍVOHLAVÝ, J. Pozitivní psychologie. Portál : Praha, 2004. 195 s. ISBN 80-7178-835-X.

- KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie zdraví. Praha : Portál, 2002. 279 s. ISBN 80-7178-551-2.
- LANGMEIER, J; KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha : Grada, 1998. 343 s. ISBN 80-7169-195-X.
- LAZAROVÁ, B.; POL, M. Program adaptace nových pracovníků – nenáročná a návratná investice. Personál, 3, 1997, 17-18, s. 7-8.
- LINDZEY, HALL, S.: Úvod do psychologie osobnosti. Martin: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 2002
- NAKONEČNÝ, M. Encyklopedie obecné psychologie. Praha : Academia, 1997. 437 s. ISBN 80-200-0625-7.
- NAKONEČNÝ, M. Základy psychologie. Praha: Academia, 1998. 590 s. ISBN 80-200-0689-3.
- NAKONEČNÝ, M. Psychologie osobnosti. Praha : Academia, 1995. 336 s. ISBN 80-200-0525-0.
- PETERSON, Linda Whitney a Milton Edward HARDIN. Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb. Vyd. 1. Praha: Triton, 2002. 141 s. ISBN 80-7254-237-
- PIAGET, J. Psychologie inteligence. Praha : Portál 1999. 164 s. ISBN 80-7178-309-9.
- PLAMÍNEK, J. Sebeřízení. Praha : Grada 2004. 182 s. ISBN 80-247-0671-7.
- PLHÁKOVÁ, A. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1086-
- ŘEHULKA, E. Psychohygienické otázky pedagogické psychologie. Praha : SPN, 1988. 92 s.
- ŘÍČAN, P. Cesta životem. Praha : Panorama, 1990. 435 s. ISBN 80-7038-078-0.
- SELIGMAN, M. Opravdové štěstí. Praha : Ikar, 2003. 390 s. ISBN 80-249-0293-1.
- SMÉKAL, V. Pozvání do psychologie osobnosti. Brno : Barrister & Principal, 2002. 517 s. ISBN 80-85947-80-3.
- STRAUSS, CORBINOVÁ: Základy kvalitativní metodologie. Brno : Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
- SOBOTKOVÁ, I. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
- STERNBERG, R. J. Kognitivní psychologie. Praha: Portál, 2002. 632 s. ISBN 80-7178-376-5.
- SVOBODA, M. Psychodiagnostika dospělých. Praha : Portál 1999.
- SVOBODA, Mojmir. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 791 s. Studium. ISBN 80-7178-545-8.
- ŠVANCARA, J. aj. Diagnostika psychického vývoje. Praha: Avicenum, 1971 a další vyd. 367 s.
- URBÁNEK, Tomáš, Denisa DENGLEROVÁ a Jan ŠIRŮČEK. Psychometrika: měření v psychologii. Vydání první. 319 stran. ISBN 9788073678364.
- WILKINSON, G. Stres. Praha: Grada, 2001. 96 s. ISBN 80-247-0092-1.